

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ
ઇતિહાસ અને સંસ્કૃતિ વિભાગ
અભ્યાસક્રમ : બી.એ. (ઇતિહાસ) ચાર વર્ષીય પાઠ્યક્રમ

- બહુવિષયક અભ્યાસક્રમ (મલ્ટિડિસિપ્લિનરી કોર્સ)
- કૌશલ્ય વૃદ્ધિ અભ્યાસક્રમ (સ્કિલ એનહેંસમેંટ કોર્સ)
- મૂલ્ય સંવર્ધન અભ્યાસક્રમ (વેલ્યુ એડેડ કોર્સ)

(શૈક્ષણિક વર્ષ જૂન- 2023 થી અમલમાં)

અભ્યાસક્રમ વિકાસ એકમ
ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ- 380014

ઇતિહાસ અને સંસ્કૃતિ વિભાગ,
ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ

નં	અભ્યાસક્રમ	કોડ	શીર્ષક	ક્રેડિટ
1	બહુવિષયક	MDC-HIS-01	ઇતિહાસ અને સિનેમા	3
2	બહુવિષયક	MDC-HIS-02	ઇતિહાસ અને સાહિત્ય	3
3	બહુવિષયક	MDC-HIS-03	મૂડીવાદનો ઉદય અને વિકાસ	3
4	કૌશલ્ય વૃદ્ધિ	SEC-HIS-01	સંગ્રહાલય વિદ્યાનો પરિચય	3
5	કૌશલ્ય વૃદ્ધિ	SEC-HIS-02	દફતરવિદ્યાનો પરિચય	3
6	કૌશલ્ય વૃદ્ધિ	SEC-HIS-03	ટ્યૂરિસ્ટ ગાઈડ: વિભાવના અને પરિચય	3
7	મૂલ્ય સંવર્ધન	VAC-HIS-01	ભારતનો સાંસ્કૃતિક વારસો: એક પરિચય	2
8	મૂલ્ય સંવર્ધન	VAC-HIS-02	ગુજરાતનો સંસ્કૃતિ દર્શન	2
9	મૂલ્ય સંવર્ધન	VAC-HIS-03	રાષ્ટ્રીય સેવા યોજના	2
10	મૂલ્ય સંવર્ધન	VAC-HIS-04	ગાંધી અને શિક્ષણ	2

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ
ઇતિહાસ અને સંસ્કૃતિ વિભાગ
પાઠ્યક્રમ : MDC-HIS-01 : ઇતિહાસ અને સિનેમા

ક્રેડિટ : 3

કુલ કલાક : 45

કુલ ગુણ : 100

શૈક્ષણિક હેતુઓ:-

1. ઇતિહાસ અને સિનેમા વચ્ચેનો સંબંધ સમજાવવો.
2. સિનેમા જોવા માટેની દૃષ્ટિ વિકસાવવી.
3. સિનેમા અને સમકાલીન સમાજ વચ્ચેનો સંબંધ સમજાવવો.
4. સિનેમાના પ્રવર્તમાન સંદર્ભ વિશે માહિતગાર કરવો.

એકમ - 1

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

1. ઇતિહાસ અને સિનેમા: વિભાવના અને વિશ્લેષણો
2. ઇતિહાસ લેખન અને ઇતિહાસ દૃશ્યાંકન
3. ઐતિહાસિક વિષયોની ફિલ્મો અને તથ્યોની ચકાસણી

એકમ - 2

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

1. ઐતિહાસિક હિન્દી ફિલ્મો - પૃથ્વી વલ્લભ, અશોકા, મોહનજોદડો
2. તાજેતરના ભૂતકાળની ફિલ્મો - કેસરી, સરાદાર, દ લિજેંડ ઓફ ભગતસિંહ

એકમ - 3

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

1. ફિલ્મોમાં રાષ્ટ્રવાદ અને ઉગ્રરાષ્ટ્રવાદ (લગાન, બોર્ડર, રંગ દે બસંતી)
2. ફિલ્મોમાં સામંતીય સમાજની સંરચના (ગુલામી, શોલે, આક્રોશ)
3. ગાંધી અને સિનેમા

અધ્યયન નિષ્પત્તિ:-

1. આ અભ્યાસક્રમ વિદ્યાર્થીઓને ફિલ્મો દ્વારા ઇતિહાસને જોવાની અને સમજવાની તક આપશે.
2. સિનેમાના રાજકીય, સામાજિક અને સાંસ્કૃતિક પાસાઓ સમજશે.
3. ભારતના ફિલ્મ ઉદ્યોગ માટે પ્રોફેશન તૈયાર થશે.

સંદર્ભ સૂચિ:-

1. પ્રસાદ માધવ, આઈડિયોલોજી ઓફ દે હિન્દી ફિલ્મ: એ હિસ્ટોરિકલ કન્સ્ટ્રક્શન, નઈ દિલ્હી, 2013
2. કુચિન્સ ડેનિસ, કેબ્સ કાટ્જા, વોઈટ્સ એકાઈ (સંપા.), એ રૂટલેજ કંપેનિયન ટૂ એડાપ્ટેશન, ન્યૂયોર્ક, 1988.
3. જોશી લલિત, બોલીવુડ પાઠ, નઈ દિલ્હી, 2012
4. બાર્તા ટોની (સંપા.), સ્ક્રિનિંગ દે પાસ્ટ: ફિલ્મ એન્ડ દે રિપ્રજેન્ટેશન ઓફ હિસ્ટ્રી, કનેક્ટિકટ, 1998.
5. ગોરે વિડાલ, સ્ક્રિનિંગ હિસ્ટ્રી, હાર્વર્ડ, 1992.
6. કેનેથ આર.એમ. (સંપા.), ફિચર ફિલ્મ એજ હિસ્ટ્રી, ટેનેસી, 1981.
7. રોઝેન્સટન રોબર્ટ (સંપા.), રિવિજનિંગ હિસ્ટ્રી: ફિલ્મ એન્ડ દે કન્સ્ટ્રક્શન ઓફ અ ન્યૂ પાસ્ટ, પ્રિન્સટન, 1995
8. વાસુદેવન રવિ, દે મેલોડ્રામાટિક પબ્લિક: ફિલ્મ ફોર્મ એન્ડ સ્પેક્ટેટરશિપ ઇન ઇન્ડિયન સિનેમા,
9. પારેખ ધ્વનિલ, અમરાવત વિક્રમસિંહ, પાંડે અમરેન્દ્ર (સંપા.), સાહિત્ય અને સિનેમા, અમદાવાદ, 2012

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ

ઇતિહાસ અને સંસ્કૃતિ વિભાગ

પાઠ્યક્રમ : MDC-HIS-02 : ઇતિહાસ અને સાહિત્ય

ક્રેડિટ : 3

કુલ કલાક : 45

કુલ ગુણ : 100

શૈક્ષણિક હેતુઓ:-

1. ઇતિહાસ અને સાહિત્ય વચ્ચેનો સંબંધ સમજાવવો.
2. ઇતિહાસ આધારિત સાહિત્ય અંગે માહિતગાર કરવો.
3. સાહિત્યમાંથી ઇતિહાસ તારવવાની સમજ કેળવવી.

એકમ - 1

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

1. ઇતિહાસ અને સાહિત્ય: વિભાવના અને વિશ્લેષણો
2. ઇતિહાસના સાધન તરિકે સાહિત્ય
3. સાહિત્યના સાધન તરિકે ઇતિહાસ

એકમ - 2

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

1. આધુનિક ઐતિહાસિક નાટકો - તુગલક (ગિરિશ કર્નાડ), ઔરંગઝેબ (ચીનુ મોદી), ગોડસે@ગાંધી ડોટ કોમ (અસગર વજાહત)
2. આધુનિક ઐતિહાસિક નવલકથાઓ - પૃથ્વીવલ્લભ (ક.મા.મુંશી), આધા ગાંવ (રાહી મસૂમ રજા), છાવા (શિવાજી સાવંત)

એકમ - 3

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

1. રચનાત્મક ઇતિહાસ અને સાહિત્ય
2. સબલ્ટર્ન ઇતિહાસ અને સાહિત્ય
3. સિનેમા અને સાહિત્ય (ધર્મવીર ભારતી કૃત સૂરજ કા સાતવાં ઘોડા, યૂ.આર.અનન્તમૂર્તિ કૃત ઘટશ્રાદ્ધ, ધ્રુવ ભટ્ટ કૃત તત્ત્વમસિ)

અધ્યયન નિષ્પત્તિ:-

1. આ અભ્યાસક્રમ વિદ્યાર્થીઓ સાહિત્ય અને ઇતિહાસ વચ્ચેનો સંબંધ સમજશે.
2. ભારતીય સાહિત્ય પરંપરાને સાહિત્ય આધારિત ઇતિહાસ અને ઇતિહાસ આધારિત સાહિત્યના સંદર્ભમાં સમજશે.
3. સાહિત્ય અને ઇતિહાસલેખનના નવીન આયામો વિશે માહિતગાર થશે.

સંદર્ભ સૂચિ:-

1. કર્નાઈ ગિરીશ, તુગલક, નઈ દિલ્હી, 2005
2. ભારતી ધર્મવીર, સૂરજ કા સાતવાં ઘોડા
3. અનન્તમૂર્તી યૂ.આર., ઘટશ્રાદ્ધ
4. ભદ્ર ધ્રુવ, તત્ત્વમસી
5. સાવંત શિવાજી, છાવા
6. વજાહત અસગર, ગોડસે@ગાંધી ડોટ કોમ
7. મુંશી ક.મા., પૃથ્વીવલ્લભ
8. મોદી ચીનુ, ઔરંગજેબ અને નૈષધરાય
9. રજા રાહી માસૂમ, આઘા ગાંવ
10. ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ (ભાગ 1-7), ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ, અમદાવાદ
11. શુક્લ રામચંદ્ર, હિન્દી સાહિત્ય કા ઇતિહાસ, નઈ દિલ્હી, 1929
12. પારેખ ધ્વનિલ, અમરાવત વિક્રમસિંહ, પાંડે અમરેન્દ્ર (સંપા.), સાહિત્ય અને સિનેમા, અમદાવાદ, 2012

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ

ઇતિહાસ અને સંસ્કૃતિ વિભાગ

પાઠ્યક્રમ : MDC-HIS-03 : મૂડીવાદનો ઉદય અને વિકાસ

ક્રેડિટ : 3

કુલ કલાક : 45

કુલ ગુણ : 100

શૈક્ષણિક હેતુઓ:-

1. મૂડીવાદને લગતી વિવિધ વિચારધારાઓ અંગે માહિતગાર કરવો.
2. યુરોપના ઇતિહાસના સંદર્ભમાં મૂડીવાદના વિકાસને સમજવો.
3. આધુનિક સામ્રાજ્યવાદના સંદર્ભમાં મૂડીવાદને સમજવો
4. સમકાલીન વિશ્વમાં મૂડીવાદના વિવિધ પાસાઓ અંગે માહિતગાર કરવો.

એકમ - 1

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

1. આર્થિક વિચારો - રાજનીતિક-અર્થશાસ્ત્ર, સામન્તવાદ, પ્રકૃતિવાદ, વ્યક્તિવાદ, ઉદારવાદ, સામ્રાજ્યવાદ, સંસ્થાનવાદ

એકમ - 2

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

1. મૂડીવાદની ઐતિહાસિક પૃષ્ઠભૂમિ
 - a) યુરોપીય સામન્તવાદ
 - b) નવજાગૃતિ, ધર્મસુધારણા અને ભૌગોલિક શોધખોળો
 - c) આધુનિક રાષ્ટ્ર રાજ્યોનો ઉદય, સામ્રાજ્યવાદ અને સંસ્થાનવાદ

એકમ - 3

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

1. મૂડીવાદના વિવિધ તબક્કાઓ
 - a) પ્રારમ્ભિક, એકાધિકારી અને રાજ્ય-એકાધિકારી મૂડીવાદ
 - b) મુક્ત વ્યાપારિક અને નાણાકીય મૂડીવાદ
 - c) પ્રારમ્ભિક મૂડીવાદ, સંસ્થાનવાદ, સામ્રાજ્યવાદ
 - d) કૃષિ, વાણિજ્યિક, ઔદ્યોગિક અને રાજ્ય મૂડીવાદ
 - e) વ્યાપારિક, વાણિજ્યિક, ઔદ્યોગિક, નાણાકીય અને વૈશ્વિક મૂડીવાદ

અધ્યયન નિષ્પત્તિ:-

1. આ અભ્યાસક્રમ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓ આધુનિક આર્થિક વિચારો અંગે માહિતગાર થશે.
2. મૂડીવાદના ઉદય અને વિકાસ અંગે જાણકારી મેળવશે.
3. મૂડીવાદના વિવિધ તબક્કાઓ અંગે આર્થિક ઇતિહાસકારોના મંતવ્યો અંગે માહિતગાર થશે.

સંદર્ભ સૂચિ:-

1. બેકહાઉસ જર્ગન જ્યોર્જ (સંપા.) હેંડબુક ઓફ દ હિસ્ટ્રી ઓફ ઇકોનોમિક થોટ, લંદન, 2012
2. વારેન સેમુઅલ્સ, મેડેમા સ્ટીવન, દ હિસ્ટ્રી ઓફ ઇકોનોમિક થોટ: એ રીડર, ન્યૂયોર્ક, 2004
3. હંટ ઇ.કે., લૌજેનહાઈજર માર્ક, હિસ્ટ્રી ઓફ ઇકોનોમિક થોટ: એ ક્રિટિકલ પર્સપેક્ટિવ, લંદન, 2011
4. હિલ્ફરડીંગ રૂડોલ્ફ, થ્યોરી એંડ પોલિટિક્સ ઓફ ડેમોક્રેટિક સોશ્યલિઝમ, લંદન, 1996
5. લેનિન વ્લાદીમીર, ઇમ્પિરિયલિઝમ: દ હાઈએસ્ટ સ્ટેજ ઓફ કેપિટલિઝમ, નઈ દિલ્હી, 2010
6. પંડ્યા હસમુખ, વિશ્વરાજકારણ, અમદાવાદ, 2004
7. ભદ્ર દેવેન્દ્ર, 20મી સદીનું વિશ્વ, અમદાવાદ, 2007
8. દેશપાણે અનિરૂદ્ધ, આ મૂઢલ, યાવલા પ્રતિભા (સંપા.), વિશ્વ ઇતિહાસ કે પ્રમુખ મુદ્દે: બદલતે આયામ, નઈ દિલ્હી, 2016
9. સિંહ અયોધ્યા, સામ્રાજ્યવાદ કા ઉદય ઓર અસ્ત, કલકત્તા, 1968
10. બ્લાખ માર્ક, ફ્યૂડલ સોસાઈટી, લંદન, 2014

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ

ઇતિહાસ અને સંસ્કૃતિ વિભાગ

પાઠ્યક્રમ : SEC-HIS-01 : સંગ્રહાલય વિદ્યાનો પરિચય

ક્રેડિટ : 3

કુલ કલાક : 45

કુલ ગુણ : 100

શૈક્ષણિક હેતુઓ:-

1. વિદ્યાર્થીઓને સંગ્રહાલય વિષે માહિતી આપવી.
2. સંગ્રહાલય ના હેતુઓ સ્પષ્ટ કરવા
3. સંગ્રહાલય નું ઐતિહાસિક મહત્વ સમજાવવું.
4. સંગ્રહાલયના વિવિધ પ્રકારો વિષે માહિતી આપવી.

એકમ - 1

ક્રેડિટ : 1 , કલાક : 15

1. સંગ્રહાલયની વ્યાખ્યા
2. સંગ્રહાલયનો અર્થ
3. સંગ્રહાલયના હેતુઓ
4. ભારતમાં સંગ્રહાલયનો આરંભ અને વિકાસ

એકમ - 2

ક્રેડિટ : 1 , કલાક : 15

1. સંગ્રહાલયના પ્રકારો
 - a. એક હેતુ
 - b. બહુ હેતુક
2. સંગ્રહાલયોનું ઐતિહાસિક મહત્વ

એકમ - 3

ક્રેડિટ : 1 , કલાક : 15

1. રાષ્ટ્રીય સંગ્રહાલય, દિલ્હી
2. પ્રિન્સ ઓફ વેલ્સ મ્યુઝિયમ, મુંબઈ
3. ઇન્ડિયન મ્યુઝિયમ, કોલકાતા
4. મહારાજ સૈયાજીરાવ ગાયકવાડ સંગ્રહાલય, વડોદરા

અધ્યયન નિષ્પત્તિ -

1. સંગ્રહાલય વિષે સમજ કેળવી તેના વિષે સ્પષ્ટીકરણ મેળવશે.
2. સંગ્રહાલય ના હેતુઓ વિષે જાણકારી પ્રાપ્ત કરશે.
3. સંગ્રહાલય નું મહત્વ સ્પષ્ટ થશે અને તેના દ્વારા વિવિધ સંગ્રહાલય ની માહિતી પ્રાપ્ત કરશે. તેનું મહત્વ સમજશે.

સદર્ભ સુચિ:

1. મહેતા રમણલાલ નાગરજી, સંગ્રહાલય વિદ્યા, અમદાવાદ, 1996
2. ચૌધરી આર.ડી., મ્યૂઝીયમ્સ ઓફ ઇન્ડિયા એન્ડ દેયર મેલેડીજ, કોલકાતા, 1988
3. નાયર, એસ.એમ., બાયો-ડેટીરિયોરેશન ઓફ મ્યૂઝીયમ મટેરિયલ્સ, 2011
4. અગ્રવાલ ઓ.પી., એસેન્શિયલ્સ ઓફ કન્ઝરવેશન એન્ડ મ્યૂઝિયોલોજી, દિલ્હી, 2007

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ
ઇતિહાસ અને સંસ્કૃતિ વિભાગ
પાઠ્યક્રમ : SEC-HIS-02 :દફતરવિદ્યા પરિચય

ક્રેડિટ : ૩

કુલ કલાક : 45

કુલ ગુણ :100

શૈક્ષણિક હેતુઓ:-

1. ઇતિહાસના આલેખન ના એક સાધન તરીકે દફતરોનો પરિચય આપવો.
2. વિદ્યાથીઓને દસ્તાવેજો વિષે માહિતી આપવી.
3. વિદ્યાર્થીઓને દફતરોના વિવિધ પ્રકારો વિષે માહિતગાર કરવો.

એકમ - 1

ક્રેડિટ : 1 , કલાક : 15

1. આર્કાઈવ્ઝની વ્યાખ્યા, દફતર ભંડારની વ્યાખ્યા
2. દફતરોની લાક્ષણિકતાઓ
3. દફતરોનું મહત્વ

એકમ - 2

ક્રેડિટ : 1 , કલાક : 15

1. દફતરોનું કાર્યક્ષેત્ર અને જરૂરિયાત
2. ભારતમાં દફતર પ્રવૃત્તિ
3. ગુજરાતમાં દફતર પ્રવૃત્તિ

કે

એકમ - 3

ક્રેડિટ : 1 , કલાક : 15

1. દફતર સંચાલન અને દફતર ભંડાર સંચાલન
2. દફતરનું વર્ગીકરણ અને મૂલ્યાંકન
3. દફતરોના ભૌતિક સ્વરૂપો

અધ્યયન નિષ્પત્તિ -

1. વિદ્યાર્થીઓ ઘર અથવા સંસ્થાઓમાં ભૂતકાળ ના દસ્તાવેજો દૃશ્ય અને ભૌતિક અવશેષો કેવી રીતે જાળવી શકાય તે શીખશે.
2. વિદ્યાર્થીઓ વિવિધ પ્રકારના દફતર ભંડારો થી પરિચિત થઈ સમજ કેળવશે

સદર્ભ સુચિ:

1. દેસાઈ પંકજ, ભારતમાં દફતરોનો વિકાસ અને ઉપયોગીતા , ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ અમદાવાદ, ૨૦૦૧.
2. સેનગુપ્તા એસ., એક્સપિરિયંસ હિસ્ટ્રી થ્રૂ આર્કાઈવ્ઝ, દિલ્હી, 2004
3. ગુહા ઠાકુરતા તાપ્તી, મોન્યુમેન્ટ્સ, ઓબ્જેક્ટ, હિસ્ટ્રીજ: ઇન્સ્ટિટ્યૂશન ઓફ આર્ટ ઇન કોલોનિયલ ઇન્ડિયા, ન્યૂયોર્ક, 2004
4. કાઠપલિયા વાચ.પી., કન્ઝર્વેશન એન્ડ રેસ્ટોરેશન ઓફ આર્કાઈવ મટેરિયલ્સ, 1973

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ

ઇતિહાસ અને સંસ્કૃતિ વિભાગ

પાઠ્યક્રમ : SEC-HIS-03 : ટૂરિસ્ટ ગાઈડ: વિભાવના અને પરિચય

ક્રેડિટ : 3

કુલ કલાક : 45

કુલ ગુણ :100

શૈક્ષણિક હેતુઓ:-

1. વિદ્યાર્થીઓ ટૂરિસ્ટ ગાઈડની વિભાવના અને પ્રકારો વિષે સમજે
2. વિદ્યાર્થીઓ ગાઈડના આદર્શ લક્ષણો વિષે માહિતી પ્રાપ્ત કરે.
3. વિદ્યાર્થીઓ ટૂરિસ્ટ ગાઈડના શિસ્ત પાલન વિષે સમજ મેળવે.

એકમ - 1

ક્રેડિટ : 1 , કલાક : 15

1. ગાઈડની વિભાવના અને પ્રકારો
2. ગાઈડની ભૂમિકા
3. ગાઈડની રસ-રુચિ

એકમ - 2

ક્રેડિટ : 1 , કલાક : 15

1. ગાઈડની નિયુક્તિ અને પ્રશિક્ષણ
2. આદર્શ ગાઈડના લક્ષણો
3. વિવિધ ભાષાનું જ્ઞાન
4. ગાઈડ માટેની આચાર સંહિતા

એકમ - 3

ક્રેડિટ : 1 , કલાક : 15

1. પ્રવાસન ગાઈડ
2. શિસ્ત પાલન
3. સ્થળ પર ગાઈડનું મહત્વ
4. ગાઈડ માર્ગદર્શન સંસ્થાઓ
5. પ્રાથમિક આરોગ્યલક્ષી જ્ઞાન

અધ્યયન નિષ્પત્તિ -

1. ટૂરિસ્ટ ગાઈડની વિભાવના પ્રકારોની માહિતી પ્રાપ્ત કરવાથી વિદ્યાર્થીઓમાં ટૂરિસ્ટ ગાઈડ વિષે સ્પષ્ટ થશે.
2. ટૂરિસ્ટ ગાઈડની નિયુક્તિ અને પ્રશિક્ષણ વિશેનું પાયાનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય.
3. સ્થળ પર ગાઈડ નું મહત્વ છે તેના વિષે સ્પષ્ટીકરણ થશે.

सदरु सुचल -

1. कुरलत डु.कु., देसलरु डहेडुड, ँतलहलसडल डुरवलसननु वलनलडुग, डलवलनगर डुनलवसुीटी डलवलनगर.
2. ँकुर शैलेनुदुर कुडलर डु., डुरवलस डलरती, रलकुकुट, १ॢॢॢ.
3. ओओ देगलंत, डुरवलसधलड गुरुकरलत, गलंधीनगर, १ॢॢॢ.
4. देसलरु डहेडुड, डुरवलसन सुदुरलंत अने वुडवलहरडलं, गुरुकरलत गुरंथरतुन करुडललड, अडदलवलद

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ

ઇતિહાસ અને સંસ્કૃતિ વિભાગ

પાઠ્યક્રમ : VAC-HIS-01 : ભારતનો સાંસ્કૃતિક વારસો : પરિચય

ક્રેડિટ : 2

કુલ કલાક : 30

કુલ ગુણ : 100

શૈક્ષણિક હેતુઓ:-

1. વિદ્યાર્થીઓને સંસ્કૃતિનો અર્થ સમજાવવો.
2. ભારતીય સંસ્કૃતિના ભવ્ય વારસાની વિશેષતાઓ અને ભારતીયતાનો અર્થ સમજાવવો.
3. ભારતીય સંસ્કૃતિ પ્રત્યે ગૌરવની લાગણી વધારવી.

એકમ - 1

ક્રેડિટ : 1 , કલાક : 15

1. સંસ્કૃતિનો અર્થ અને વ્યાખ્યા
2. ભારતીય સાંસ્કૃતિક વારસાના પ્રકારો
3. ભારતીય સાંસ્કૃતિક વિશિષ્ટ લક્ષણો

એકમ - 2

ક્રેડિટ : 1 , કલાક : 15

1. ભારતના સામાજિક અને ધાર્મિક ઉત્સવો
2. ગુજરાતના વિશ્વ વારસાના સ્થળો (ધોળાવીરા, પાટણની રાણકી વાવ)

અધ્યયન નિષ્પત્તિ -

1. સંસ્કૃતિ વિશેનો ખ્યાલ સ્પષ્ટ થશે.
2. ભારતીય સંસ્કૃતિના લક્ષણો વિષે સમજ પ્રાપ્ત કરે
3. ભારતના સામાજિક અને ધાર્મિક ઉત્સવો વિષે જાણકારી પ્રાપ્ત કરશે.
4. ગુજરાતના વિશ્વ વારસાના સ્થળો વિષે માહિતી પ્રાપ્ત કરશે.

સદર્ભ સુચિ -

1. ચાવડા કિશનસિંહ - ભારતનો સાંસ્કૃતિક ઇતિહાસ
2. ટિકેકર દિનકર - સંસ્કૃતિના ચાર અધ્યાય
3. દેસાઈ ર.વ. - ભારતીય સંસ્કૃતિ
4. પંચોળી મનુભાઈ 'દર્શક'- આપણો વારસો અને વૈભવ
5. પરમાર થોમસ - ભારતીય સંસ્કૃતિની ઝલક
6. પરમાર થોમસ - ભારતનું નાગરિક સ્થાપત્ય
7. મહેતા રમણલાલ નાગરજી- ગુજરાતને મળેલ શિલ્પસ્થાપત્યનો વારસો
8. શાસ્ત્રી હરિપ્રસાદ - પ્રાચીન ભારતનો ઇતિહાસ
9. શાહ પ્રિયબાળા - પ્રાચીન ભારતીય શિલ્પકલા અને સ્થાપત્ય
10. સાધુ વિવેકપ્રયદાસજી- ભારતીય સંસ્કૃતિનો વારસો-1,2

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ

ઇતિહાસ અને સંસ્કૃતિ વિભાગ

પાઠ્યક્રમ : VAC-HIS-02 : ગુજરાતનું સંસ્કૃતિ દર્શન

ક્રેડિટ : 2

કુલ કલાક : 30

કુલ ગુણ : 100

શૈક્ષણિક હેતુઓ:-

1. વિદ્યાર્થીઓ ગુજરાતની ભૌગોલિક પરિસ્થિતિથી પરિચિત થશે.
2. ગુજરાતની પ્રાચીન સંસ્કૃતિથી પરિચિત થશે.
3. ગુજરાતની ભૂગોળ અનુસાર વિવિધ લોકસમુદાયો અને તેમના લોકનૃત્યો વિષે માહિતીગાર થશે.
4. ગુજરાતના લોકજીવનમાં મેળાઓનું મહત્વ અને તહેવારોની ઉજવણીની પદ્ધતિઓ વિષે માહિતીગાર થશે.

એકમ - 1

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

1. ગુજરાતના ભૌગોલિક પ્રદેશો (સૌરાષ્ટ્ર, કચ્છ, ઉત્તર ગુજરાત, દક્ષિણ ગુજરાત)
2. ગુજરાતની હડપ્પીય સંસ્કૃતિ -લોથલ અને ઘોળાવીરા
3. ગુજરાતના મુખ્ય લોક સમુદાયો (મેર,રબારી, ભરવાડ, ગારુડી)

એકમ - 2

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

1. ગુજરાતના મુખ્ય લોક નૃત્યો (રાસ, ગરબો, સિદ્ધી નૃત્ય, ડાંગી નૃત્ય)
2. ગુજરાતના મહત્વના લોક મેળાઓ (તરણેતરનો મેળો, વૌઠા નો મેળો, શામળાજી નો મેળો, રૂપાલ પલ્લીનો મેળો)
3. ગુજરાતના મહત્વના તહેવારો(નવરાત્રી, દિવાળી, ઉતરાયણ, હોળી ધુળેટી, રક્ષા બંધન, જન્માષ્ટમી, મોહરમ, નાતાલ)

અધ્યયન નિષ્પત્તિ -

1. બી.એ.ના તમામ વિષયના વિદ્યાર્થીઓ ગુજરાતની ભૌગોલિક પરિસ્થિતિથી વાકેફ થશે.
2. ગુજરાતની પ્રાચીન સંસ્કૃતિ વિશેની સમજ કેળવાશે.
3. ગુજરાતની લોકસંસ્કૃતિમાં લોક સમુદાયો, લોકનૃત્યો, લોક મેળાઓ અને મહત્વના તહેવારોની માહિતીથી અવગત થશે.
4. વિદ્યાર્થીઓ અભ્યાસક્રમના અંતે ગુજરાત રાજ્યની સંસ્કૃતિનું ગૌરવ સમજશે.

સદર્ભ સુચિ -

1. આચાર્ય ન.આ. - ગુજરાતનો સોલંકીકાલીન ઇતિહાસ
- ગુજરાતના ધર્મ સંપ્રદાય
- ગુજરાતના ચાવડા રાજ્યનો ઇતિહાસ
- ગુજરાતનો સાંસ્કૃતિક ઇતિહાસ
- ગુજરાતને મળેલો શિલ્પ સ્થાપત્યનો વારસો
2. પરીખ રસિકલાલ સી - ગુજરાતનો રાજકીય અને સાંસ્કૃતિક ઇતિહાસ
ગ્રંથ-5, સલ્તનત કાળ
3. મહેતા ર. ના. - ગુજરાતને મળેલ શિલ્પ સ્થાપત્યનો વારસો
4. શાસ્ત્રી હરીપ્રસાદ - ગુજરાતનો પ્રાચીન ઇતિહાસ, મૈત્રક કાલીન
ગુજરાત-1,2
અણહિલવાડનો ચાવડા વંશ ભાગ-1,2
5. સેદાણી હસુતાબેન - ગુજરાતની લોકસંસ્કૃતિ
6. ઓઝા ગો.હી. - સોલંકીઓકા પ્રાચીન ઇતિહાસ, રાજસ્થાની
ગ્રન્થાગાર, જોધપુર.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ
ઇતિહાસ અને સંસ્કૃતિ વિભાગ
પાઠ્યક્રમ : VAC-HIS-03 : રાષ્ટ્રીય સેવા યોજના

ક્રેડિટ : 2

કુલ કલાક : 30

કુલ ગુણ : 100

શૈક્ષણિક હેતુઓ:-

1. વિદ્યાર્થીઓમાં રાષ્ટ્રીય સેવા યોજના નો ઇતિહાસ જાણે.
2. વિદ્યાર્થીઓ માં રાષ્ટ્રીય સેવા યોજના ના પાયાના ખ્યાલો સ્પષ્ટ થાય.
3. રાષ્ટ્રીય સેવા યોજનાના વિવિધ કાર્યક્રમો વિષે માહિતીગાર થાય.

એકમ - 1

ક્રેડિટ : 1 , કલાક : 15

1. રાષ્ટ્રીય સેવા યોજનાનો ઇતિહાસ અને હેતુઓ
2. ચિહ્ન, ધ્વજ, મુદ્રાલેખ, ગીત, બિલ્લો

એકમ - 2

ક્રેડિટ : 1 , કલાક : 15

1. રાષ્ટ્રીય સેવા યોજનાના કાર્યક્રમો (નિયમિત પ્રવૃત્તિઓ, વિશિષ્ટ શિબિર)
2. રચનાત્મક માળખું, રાષ્ટ્રીય સેવા યોજનાના અધિકારીઓની કામગીરી અને જવાબદારીઓ

અધ્યયન નિષ્પત્તિ -

1. વિદ્યાર્થીઓમાં સેવા પ્રત્યેનો ભાવ જાગૃત થશે.
2. વિદ્યાર્થીઓ માં લીડરશીપ ના ગુણો નો વિકાસ થશે.
3. વિદ્યાર્થીઓ નિયમિત પ્રવૃત્તિઓ વિષે સમજ કેળવશે.

સદર્ભ સુચિ -

1. નવીનભાઈ શાહ, રાષ્ટ્રીય સેવા યોજના કાર્ય અને અભિગમ.'
2. શ્રી રામુભાઈ પટેલ, રાષ્ટ્રીય સેવા યોજનાની ડાયરી

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ
ઇતિહાસ અને સંસ્કૃતિ વિભાગ
પાઠ્યક્રમ : VAC-HIS-04 : ગાંધી અને શિક્ષણ

ક્રેડિટ : 2

કુલ કલાક : 30

કુલ ગુણ : 100

શૈક્ષણિક હેતુઓ:-

1. વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીના શૈક્ષણિક વિચારો અંગે માહિતગાર કરવા.
2. ગાંધીજીના કરેલ શૈક્ષણિક પ્રયોગો વિશે વિદ્યાર્થીઓને જણાવવો.
3. વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીના શૈક્ષણિક વિચારોની વર્તમાન પ્રાસંગિકતા સમજાવવી.

એકમ - 1

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

1. દક્ષિણ આફ્રિકામાં ગાંધીજીના શૈક્ષણિક પ્રયોગો
2. ગુજરાત વિદ્યાપીઠની સ્થાપના અને રાષ્ટ્રીય ચળવળ

એકમ - 2

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

1. વર્ધા શિક્ષણ યોજના અને નઈ તાલીમનો વિચાર
2. ગાંધીજી અને વિદ્યાર્થી

અધ્યયન નિષ્પત્તિ -

1. વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીના દક્ષિણ આફ્રિકામાં કરેલ શૈક્ષણિક પ્રયોગો વિશે માહિતગાર થશે.
2. ગુજરાત વિદ્યાપીઠની રાષ્ટ્રીય ચળવળમાં ભૂમિકા અંગે વિદ્યાર્થીઓ જાણશે.
3. વર્ધા શિક્ષણ યોજનાની વિસ્તૃત માહિતી મેળવશે.
4. ગાંધીજીના વિદ્યાર્થીઓ અંગેના વિચારો પ્રત્યે માહિતગાર થશે.

સદર્ભ સુચિ -

1. ગાંધી મોહનદાસ, દક્ષિણ આફ્રિકાના સત્યાગ્રહનો ઇતિહાસ
2. ગાંધી મોહનદાસ, હિન્દ સ્વરાજ
3. ગાંધી મોહનદાસ, સત્યના પ્રયોગો
4. શિવદત્ત, નઈ તાલીમ કા અર્થ, વિચાર એવં પ્રયોગ
5. ગાંધી મોહનદાસ, કુલપતિજી કે ભાષણ